

Vzhodna »stena« Grebenca Andrej Pečjak

Zimske radosti Male Mojstrovke

Butinarjeva, Pripravniška, Župančičeva ...

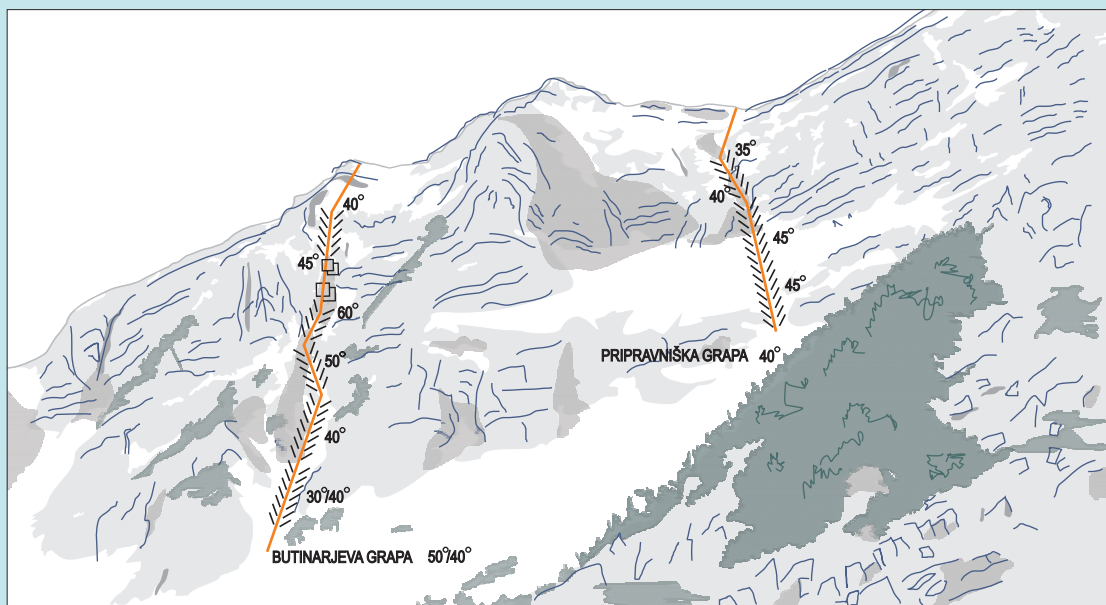
 Andrej Pečjak

Kam bi peljali skupinico tečajnikov, ki jim želite pričarati občutke zimskega vzpona, hkrati pa mora biti smer dovolj kratka in varna, da lahko popoldne ob pivu že razpravljate o dosežku in imajo vsi občutek, da so nekaj splezali? Kam naj se pozimi napotijo rahlo odcveteli alpinisti, da dosežejo vrh po smeri in ne po poti in da se jim povrne občutek za zimsko plezanje? Kam naj fant alpinist pozimi pelje dekletič tečajnico, da ji bo razkril lepote zimskega alpinizma brez zmrzovanja na varovališčih in brez ozeblin? In ne nazadnje – kam gredo plezat na začetku decembra vsi tisti Gorenjci, ki si želijo zimskih vzponov, pa nikjer še ni razmer? Odgovor je jasen: v eno od smeri v vzhodni steni Ma-

le Mojstrovke, ki v razmerah, ko ni dosti snega, ponujajo vsega po malem, kadar pa je snega dovolj, so priljubljen cilj alpinističnih smučarjev.

Mala šola zimske tehnike

Vzhodno »steno« Grebenca (hrbta, ki se vleče od škrbine Vratca, kjer poteka normalna pot, do grebena Male Mojstrovke) prerežeta dve izraziti grapi, ostale pa tečejo po policah proti desni in od tam naravnost navzgor skoraj v vrh Male Mojstrovke. Skrajno leva grapa, ki je izrazita le spodaj, zgoraj pa je nekakšna travnata stena, nosi ime prvega plezalca Marka Butinarja, ki jo je preplezal davnega leta 1958. Morda jo je kdo plezal že prej, pa tega ni posebej omenil, čisto gotovo pa je, da je bila od takrat do danes ponovljena že nešteto krat na vse mogoče nači-

Risba: Barbara Žižić

ne, v zimah z veliko snega pa tudi presmučana. Dvestometrski smeri vodnik pripisuje naklono od 40° do 60°, kar večinoma drži. Spodnji del je izrazita grapa, prekinjena z majhnim skokom, ki je v normalnih razmerah zalit s snegom, v zgodnji zimi pa skriva manjši previs, kjer se lahko plezalci preizkusijo v »drytoolingu« oziroma v praskanju s cepini po skali. Nekje na sredini smeri ponovno preseka skalni skok, ki je zelo redko zalit s snegom, obvoz pa je možen po levi ali desni strani. Desna je malo bolj snežena, leva pa navadno zahteva nekaj zabijanja v zmznjeno travo in zemljo, ki je kot nalašč za »zimsko cepinjenje«. Čeprav je po ocenah v vodničku za Vršič desna nekoliko težja, imata v resnici obe enako naklonino, težavnost pa je odvisna od razmer. Do vrha smeri moramo včasih (odvisno od razmer) malo prijeti za skalo in kar prehitro se znajdemo na robu, pod katerim teče pot na Mojstrovko. Če smo na tesnem s časom, se usmerimo proti levi in že čez dobrih 20 minut smo lahko na Vršiču, tisti bolj zagnani pa se lahko odpravijo še na vrh Male in Velike Mojstrovke. V dobrih snežnih razmerah je možno Butinarjevo grapo »prepikati« v 15 minutah, v slabih pa lahko tura traja tudi dve uri ali več. Posebno zanimiva zna biti, kadar je na tanki podlagi kakih 20-30 centimetrov pršiča ... Kot se za vse grape spodobi, je tudi ta plazovita, in

kdor jo pleza v metru svežega snega, tvega, da ga bodo našli šele spomladi.

Zimski vrtec

Če pogledamo Grebenec bolj proti desni, opazimo še eno grapo, ki se navidez bolj strmo in ozko zarezuje v steno in z Vršiča ni vidna v celoti. To je verjetno najbolj oblegana zimska smer v Mojstrovki, katere ime pove skoraj vse – Pripravniška grapa. Kot se za smer s takim imenom spodobi, je v normalnih razmerah lažja od Butinarjeve in se, ko je dovolj snega, spremeni v stopnišče, po katerem brzijo plezalci in tudi planinci gor in dol. V vodničku piše, da je grapa z naklonino 40° visoka 250 metrov, za smučarje pa se ponaša z oceno S4+. Tistih 250 metrov je bolj dolžinskih kot višinskih ali pa so zraven prišteli še iztek plazišča, nad katerim se smer začinja, naklonina pa v glavnem ustreza opisani. Vendar pozor: smer skriva zanimiv skalni skok, ki, dokler ni zalit, zaustavi marsikaterega plezalca. Ta gladek in previsen skok je videl že marsikaj – polete, prelete, padce na glavo in na ... ki pa se po zaslugi mehkega snega pod skokom in lepega izteka grape ponavadi srečno končajo. Za tiste, ki se ne marajo valiti do vznožja grape, je v previsu zabit tudi klin, ki padce omeji na štrbunk v sneg pod njim. Nekatere naveze, ki so

manj večše zatikanja cepinov ali pa se smeri lotijo z ravnimi cepini, se prekobacajo čezenj tako, kot so si pogosto pomagali predvojni plezalci – soplezalcu stopijo na ramo ali pa jih ti potisnejo za rit preko previsa.

Dodatna nevarnost preži na plezalce takrat, ko je veliko svežega snega ali pa ko se zima že posavlja in sončni žarki obsijejo opasti nad Pripravniško grapo. O plazovitosti se lahko prepriča vsak sam, ko si ogleda iztek grape in količine snega, ki so se očitno od nekdaj privalile na vstop. Marsikateri plezalec se je že neprosto voljno peljal po grapi navzdol in pozno spomladi v talečem se snežišču iskal kose opreme. Ozkost grape, previsni skok in veliko število manjših plezalcev marsikateri vikend povsem »zabašejo« smer, prometni zamašek pa se zato pogosto spremeni v slabo voljo in zmerjanje tistih, ki niso dovolj hitri in veščji. Vendar – kdor ima sam sebe za urnega in veščega, naj se ne gnete s pripravniki v Pripravniški, ampak naj gre raje v kakšno težjo smer, kjer gneča zagotovo ne bo ovira. Če pa se že odpravi dopustovat v Pripravniško grapo, naj bo prijazen in potrpežljiv do začetnikov.

Obe grapi povprečen plezalec v povprečnih razmerah prepleza nenavezan, slabe razmere ali/in obilica manjših izkušenih plezalcev pa včasih zahtevajo tudi varovanje. Klinov (razen tistega v previsu Pripravniške) ni prav dosti, je pa zato veliko možnosti za malo šolo improviziranega varovanja.

Paleta ostalih

Če si radi sami iščete prehode, vam bo Župančičeva smer pisana na kožo. Teče po policah desno od Pripravniške in ponuja nešteto prehodov, od navadne hoje do praskanja s cepini po skali. Konča se z malo strmejšo grapo (50-55°), ki se konča skoraj na vrhu Male Mojstrovke. Kot že ime pove, jo je prvi preplezal Uroš Župančič, vendar po težavnosti ni podobna drugim smerem, ki nosijo njegovo ime. Primerna je tudi v zgodnji zimi, ko so razmere v Butinarjevi in Pripravniški še bolj suhe. Priporočljiv je vstop v zgodnjih ali pa poznih urah, ker je ta del stene dopoldan v soncu in čezenj rado leti kamenje. Pogosto plezalci zamenjajo Župančičevo s Se-

stopno smerjo, ki teče rahlo proti desni med Župančičevo in Pripravniško in je (kot je mogoče sklepati že iz imena) nekoliko položnejša. V dobrih razmerah je večina teh smeri primerna tudi za alpinistične smučarje, tisti bolj turni in manjši alpinistični pa se lahko spustijo po pobočjih pod vstopi smeri ali pa nesejo smuči s seboj in smučajo z Mojstrovke po smeri normalnega pristopa.

Celotno vzhodno steno Grebenca in Mojstrovke preseka še cel kup smeri, ki so zaradi krušljive skale primerne le pozimi, verjetno pa bi se kje vmes našel prostor še za kakšno sodobno smer tipa »malo po skali, malo po ledu, malo po snegu in malo po travi«.

Ta miniaturna stena je tako primerna za »brušenje zob« v zgodnji zimi in pridobivanje izkušenj. Kadar je Vršič prevozen, je dostopa samo dobre pol ure in je zato kot nalašč za tiste, ki si lahko utrgajo le nekaj uric, in za one, ki ne marajo veliko hoje. Tisti pa, ki jim je teh 200 metrov plezanja premalo, lahko začnejo turo z Uroševno grapo v Nad Šitom glavi in nadaljujejo do vrha Mojstrovke po kateri od zgoraj omenjenih grap.

Dostop: S prelaza Vršič naravnost navzgor (ali v območju letne poti na Malo Mojstrovko) pod vzhodno steno Grebenca. 30 min do 1 h, odvisno od snežnih razmer in izbranega cilja.

Sestop: Levo navzdol do škrbine Vratca in na Vršič. 30 min.

Vodniška literatura:

Golnar, T. Vršič, plezalni vodnik. PZS, Ljubljana, 1997. ◦